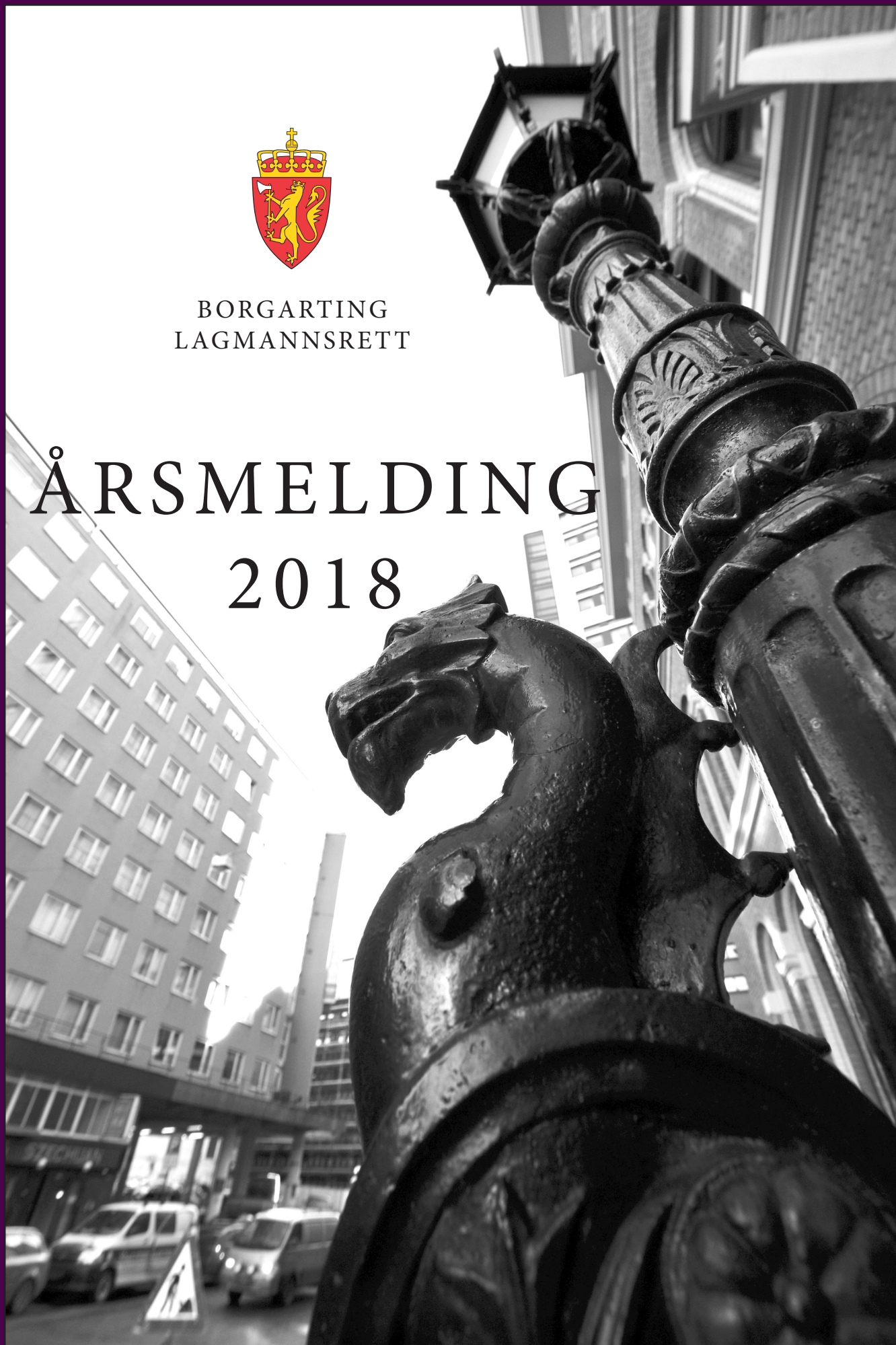

BORGARTING
LAGMANNSRETT

ÅRSMELDING 2018

Innhold:

Innledning	side	4
Førstelagmannen har ordet	side	6
Organisasjon og bemanning	side	8
Saksavvikling og statistikk	side	10
Kompetansearbeid i domstolen	side	12
Etablering av juridisk utredningsenhet i Borgarting	side	13
Saker i retten 2018	side	14

Innledning

Borgarting lagmannsrett legger med dette fram sin årsmelding for 2018, den syttende i rekken. Gjennom årsmeldingen ønsker vi å synliggjøre vår virksomhet både for våre brukere og for dem som har mindre kjennskap til domstolens arbeid.

Årsmeldingen er lagt ut på vår hjemmeside www.domstol.no/borgarting.

Borgarting lagmannsrett er landets største anke-domstol. Lagdømmet er delt inn i tre lagsogn: Oslo (Oslo fylke og Akershus unntatt Romerike), Østfold (Østfold fylke) og Buskerud (Buskerud fylke, Jevnaker i Oppland, Svelvik og Sande i Vestfold). Lagdømmet dekker landets tettest befolkede områder, noe som gjør at vi har et stort sakstilfang. I tillegg blir sakene stadig større og mer komplekse.

Førstelagmannen har ordet

2018 har stått i endringens tegn for Borgarting lagmannsrett. Vi har gjennomført organisatoriske endringer, det har vært en markant endring i inntakstiden av saker, den digitale utviklingen har skutt fart, og juryordningen har blitt faset ut. Jeg har gleden av å skrive denne innledningen for første gang, og jeg vil benytte anledningen til å takke lagmann Eirik Akerlie som var konstituert førstelagmann fram til jeg tiltrådte 6. august 2018. Han har styrt Borgarting lagmannsrett med stø hånd.

Borgarting lagmannsrett har meget dyktige medarbeidere, og vi opplever å ha en svært god søkermasse til alle typer stillinger. Kompetente medarbeidere er en grunnleggende forutsetning for å levere avgjørelser med høy kvalitet. For den enkelte bruker av domstolen er ikke bare den innholdsmessige kvaliteten viktig, men også at saken behandles innen rimelig tid. Svært lang ventetid for å få sin sak behandlet har vært en utfordring for Borgarting lagmannsrett de senere årene. Det er derfor gledelig at mange av de endringene vi erfarte i 2018 bidrar til å redusere ventetiden, en positiv utvikling som jeg forventer at ytterligere vil forsterkes framover. Ved begynnelsen av 2018 ble uprioriterte sivile saker berammet ett og et halvt år fram i tid, mens tilsvarende ventetid ved årets utgang var litt i overkant av ett år.

Det var svært gledelig at Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2018 bevilget midler til ti nye utrederstillinger i Borgarting. Fra før hadde vi to, og vi har omgjort stillingen som jordskifteutreder til en vanlig utrederstilling. I løpet av 2019 skal vi finansiere ytterligere to stillinger innenfor egen ramme, og vi vil da ha en utredningsenhet med 15 medarbeidere inkludert utredningsleder.

Utredningsenheten frigjør betydelig dommerkapasitet, som vil benyttes dels til å avvikle flere saker, dels til å bruke mer tid på saksforberedelse. Å prioritere mer tid til saksforberedelse vil legge til rette for å kunne skjære sakene bedre til og på sikt bidra til å forkorte ventetiden. Dette er i tråd med forslag fra en intern arbeidsgruppe som har utredet tiltak for å effektivisere ankeforhandlingen i sivile saker.

En annen organisatorisk endring som ble implementert i 2018, er etableringen av en saksbehandlarenhet. Enheten består av saksbehandlere som tidligere var organisert til hver av de tre dømmende avdelingene, og formålet med omorganiseringen er å utnytte ressursene mer effektivt og fleksibelt. Fra årsskiftet 2018 er også rettsbetjentene innlemmet i enheten, som utgjør 20 medarbeidere inkludert leder.

Jeg har tro på at de organisatoriske endringene gjør Borgarting godt rustet til å løse utfordringene framover. Effekten av organisatoriske endringer kommer imidlertid ikke av seg selv, og det å sørge for en god implementering av ny organisasjon blir et viktig satsingsområde for 2019.

Det har vært en markant nedgang i inntakstiden av saker til Borgarting lagmannsrett i 2018, både hva gjelder sivile saker og straffesaker, totalt med om lag 5 %. Inntakstiden varierer over tid, og det er for tidlig å fastslå om nedgangen i mottatte saker vil vedvare. Uansett har færre innkomne saker bidratt til at vi i 2018 klarte å redusere beholdningen av alle sakstyper.

Den digitale utviklingen går raskt, og vi i Borgarting ønsker å være aktive i arbeidet. Vi er representert både i styringsgruppen og ulike arbeidsgrupper i det sentrale prosjektet Digitale domstoler, der mange valg må tas. En viktig milepæl ble nådd i 2018 ved at alle tingretene i lagdømmet vårt kom på Aktørportalen. Aktørportalen er driftssikker, og et stort fremskritt for kommunikasjonen i sivile saker.

2018 var det siste året vi gjennomførte straffesaker med lagrette, én av sakene fortsatte riktig nok i 2019 («Jensen/Cappelen»-saken). Den største styrken ved at juryordningen nå er erstattet av en stor meddomsrett («2-5-ordning»), er at avgjørelsen av skyldspørsmålet alltid begrunnes. Straffesaker med lagrette har vært en del av norsk prosessordning helt siden 1887, og det er ved utfasingen av den interessant å titte litt i Borgartings «arkiver». Fagdommerne kan som kjent sette juryens kjennelse til side. De siste 5 årene (2013-2017) har det i Borgarting lagmannsrett blitt avgjort drøyt 500 lagrettesaker, der kjennelsen i om lag 6,5 % av sakene har blitt tilsidesatt. Det har stått et omfattende apparat bak hver juriesak. Om lag 10 500 jurymedlemmer er trukket ut de siste 5 årene.

Overgangen til meddomsrett bestående av to fagdommere og fem meddommere har gått greit, men den nye ordningen byr også på utfordringer. Vi samler erfaringer under marsjen for å kunne gi en velfundert tilbakemelding til lovgiver.

Et satsningsområde i 2018 har vært kommunikasjon, både utad og i egen virksomhet. Åpenhet er en av domstolenes grunnleggende verdier. Borgarting lagmannsrett har en egen mediegruppe som bidrar til en smidig kontakt med mediene og tilrettelegging for at journalister kan utføre sin samfunnsoppgave. Vi har hatt nyttige dialogmøter med ulike aktører og brukergrupper, og vi har økt den interne informasjonsdelingen.

Tett partssamarbeid er viktig for å sikre gode beslutningsprosesser og løsninger. I 2018 innførte vi månedlige samarbeidsmøter mellom ledelsen, tillitsvalgte og verneombudet, og det er avholdt kvartalsvise møter i arbeidsmiljøutvalget.

I 2018 har flere interne arbeidsgrupper vært i sving for å utrede ulike spørsmål av betydning for Borgarting, både av faglig og organisatorisk art. Rapporten «Ankeforhandlingstiden i sivile saker» utarbeidet av en intern arbeidsgruppe ble avgitt i november og inneholder forslag til hvordan ankeforhandlingen innenfor gjeldende regelverk kan effektiviseres. Sammen med forslaget til felles retningslinjer for behandlingen av sivile saker i tingrettene og lagmannsrettene fra en nasjonal arbeidsgruppe vil dette utviklingsarbeidet danne grunnlaget for ytterligere å effektivisere ankebehandlingen. Det er et tankekors at gjennomsnittlig tidsbruk pr. sak øker i lagmannsretten sammenliknet med tingrettens behandling. Målet framover er å endre dette bildet.

2018 har vært preget av endringer som gir grunn til optimisme! Pilene peker riktig vei, og jeg ser fram til en fortsatt positiv og spennende videreutvikling av Borgarting lagmannsrett.

Marianne Vollen
førstelagmann

Organisasjon og bemanning

ORGANISASJON

Borgarting lagmannsrett er landets største ankedomstol og ledes av en førstelagmann. Førstelagmannen, direktøren og lagmennene utgjør domstolens ledergruppe.

I 2018 hadde lagmannsretten 68 dommerembeter (førstelagmann, tre lagmenn med avdelingslederansvar, fire lagmenn og ca. 60 lagdommere). Omtrent 40 prosent av dommerne er kvinner. Domstolen har videre en direktør, 11 juridiske utredere, 38 saksbehandler-/administrative stillinger og 15 ekstraordinære lagdommere.

Borgarting lagmannsrett er delt inn i fem avdelinger: administrasjonsavdelingen, tre dømmende avdelinger og en ankeutvalgsavdeling.

Administrasjonsavdelingen. Inn under avdelingen hører alle fellestjenester som økonomi og regnskap, HR, IKT, sikkerhet og service, informasjon og for øvrig alle stabsoppgaver som ikke uttrykkelig er lagt til noen av de andre avdelingene. Avdelingen ledes av direktøren. Avdelingen har også en saksbehandlerenhet med 20 ansatte og egen leder. Saksbehandlerenhetens oppgaver er i hovedsak å tilrettelegge for ankebehandling av sivile saker og straffesaker i lagmannsretten.

De dømmende avdelingene (avdeling 1, 2 og 3). Avdeling 1, 2 og 3 behandler alle anker over dom i sivile saker, førstinstanssaker, overskjønn samt alle straffesaker som er henvist til ankeforhandling. De tre avdelingene er i hovedtrekk organisert på samme måte. Hver av avdelingene har to lagmenn; avdelingsleder og nestleder, en berammer og ca. 20 lagdommere. Lagmennene er fast tilknyttet avdelingen, mens det for lagdommerne foretas en rotasjon mellom avdelingene hvert annet år slik at den enkelte dommer normalt vil være tilknyttet samme avdeling i fire år.

Avdeling 4 (ankeutvalgsavdelingen). Denne avdelingen behandler anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker og sivile saker, samt avgjør om anker over dom i straffesaker skal henvises til ankeforhandling. Avdelingen ledes av en lagmann. De øvrige dommerne i avdelingen tas fra de dømmende avdelingene etter en turnusordning, seks dommere behandler sivile saker og syv dommere behandler straffesaker. Hver enkelt dommer tjenestegjør normalt to måneder i en sammenhengende periode i avdeling 4. Dommerbemanningen veksler ved hvert månedskifte. Avdelingen har også en utredningsenhet med 11 utredere som ledes av en utredningsleder og et sekretariat med syv saksbehandlere som ledes av en seksjonsleder.

ETABLERING AV SAKSBEHANDLERENHET OG UTREDNINGSENHET

Fra 8. oktober 2018 ble sekretariatene for de tre dømmende avdelingene slått sammen til én felles saksbehandlerenhet. Målet med sammenslåingen var en mer robust organisering, mer effektive og enhetlige rutiner, økt fleksibilitet og større faglig miljø. Enheten er samlet i én etasje. Fra 1. januar 2019 inngår også rettsbetjentene i enheten.

I 2018 fikk Borgarting lagmannsrett midler i revidert nasjonalbudsjett til å etablere en større utredningsenhet. Utredningslederen og en utreder tiltrådte i 2018, og ytterligere åtte utredere er ansatt med tiltredelse i 2019. I løpet av 2019 skal lagmannsretten finansiere ytterligere to stillinger innenfor egen ramme, noe som vil utgjøre en utredningsenhet med 15 medarbeidere inkludert utredningsleder. Utredningsenheten skal bidra til mer effektiv ressursbruk i domstolen ved å frigjøre dommerressurser.

NYE ANSATTE I 2018

Førstelagmann
Marianne Volla

Lagdommere
Michael Reiertsen
Jan Eivind Norheim
Karl Otto Thorheim
Jørgen Monn
Jane Wesenberg
Marit Frogner
Hugo Abelseth
Ingeborg Sunde
Arne-Martin Sørli
Mats Ruland
Henrik Smiseth

Lagmenn
Tonje Vang

Ekstraordinære lagdommere
Anne Magnus
Bjørn Engstrøm
Jens Sveinung Wegner
Steingrim Bull
Anders Bøhn
Sidsel B. Lindseth
Anne Samuelsson
Mary-Ann Hedlund

Saksbehandlere/administrasjonen
Kirsti Løkken
Kjell-Erik Runar (leder for saksbehandlerenheten)
Vigdis Flaatt Sørre
Petter Folstad

Juridiske utredere
Ingvild Vestre Bokasap
Larbi Saaliti
Gunhild Sletmoen (leder for juridisk utredningsenhet)

SLUTTET I 2018

Lagdommere
Bjørn Engstrøm
Steingrim Bull
Sidsel B. Lindseth
Anne Samuelsson
Therese Steen
Mary-Ann Hedlund
Kyrre Grimstad

Lagmenn
Anders Bøhn

Ekstraordinære lagdommere
Peter Lauritz Bernhardt
Erik Melander

Saksbehandlere/administrativt ansatte
Anne Harriet Seim Andreassen
Aksel Retvik Torgersen
Ingrid L. Christensen
Stein Arntsen

Jordskifteutreder
Kirsten Lyseng

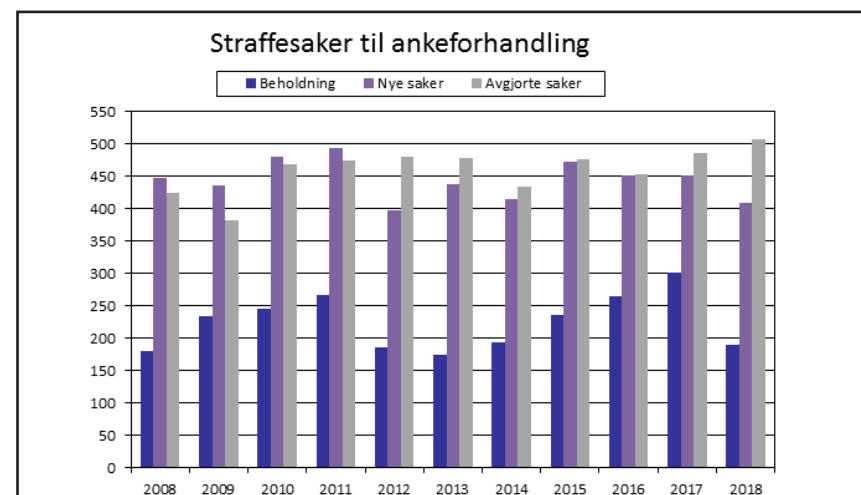
KONSTITUERTE DOMMERE I 2018

Eirik Akerlie (konstituert førstelagmann)
Helen Sæter
Øystein Nore Nyhus
Henning Aksel Jakobsen
Arne-Martin Sørli
Jane Wesenberg
Karl Inge Rohde
Sigurd S. Aaserudhagen
Kim Holst-Larsen
Tina Bergstrøm
Lise Lehrmann

Saksavvikling og statistikk

I sluttfasen av 2018 var det gledelig å registrere at vi har avgjort flere sivile ankesaker og straffesaker til ankeforhandling enn vi har mottatt. Vi har i den senere tid opplevd en nedgang i inntak av både sivile saker og straffesaker. I 2018 fikk lagmannsretten fire nye dommerhjemler og en ny utredningsenhet. Med denne økte kapasiteten legger vi opp til å redusere beholdningen av saker ytterligere i 2019.

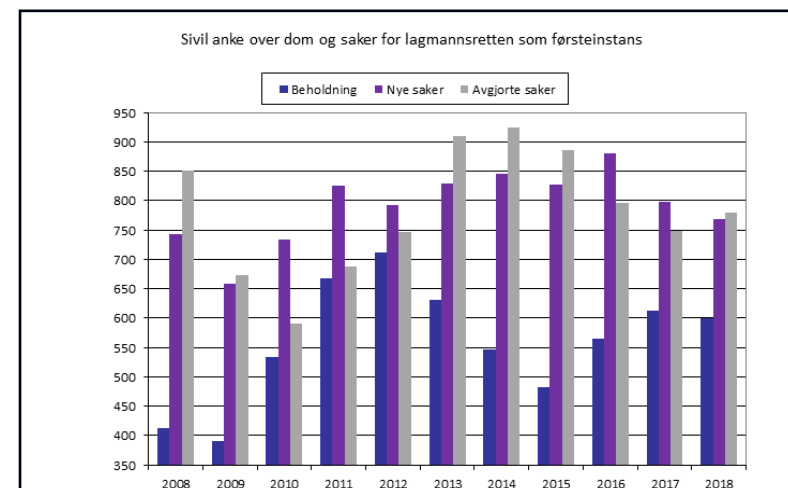

I 2018 har beholdningen av straffesaker gått ned, og vi har også avviklet flere saker enn tidligere år. Vi har også mottatt noe færre saker enn tidligere, totalt 1054 anker over dom i straffesaker, i motsetning til 1141 i 2017.

I alle saker med en strafferamme som kan gi fengsel i seks år eller mer, er det automatisk ankerrett. Når det er klart at anken ikke vil føre frem, blir den nektet fremmet. I 2018 ble 41,1 % av sakene henvist til ankeforhandling, noe som er innenfor det normale sammenlignet med de fem siste år.

Ved slutten av året 2018 var beholdningen av straffesaker som er fremmet til ankeforhandlingen 190 saker. Av disse var det to lagrettesaker og 138 meddomsrettsaker bevisanke. De øvrige sakene gjaldt begrensede anker, dvs. anker over saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen. Dette er en betydelig nedgang fra 2017, der beholdningen ved årsskiftet lå på 301 saker.

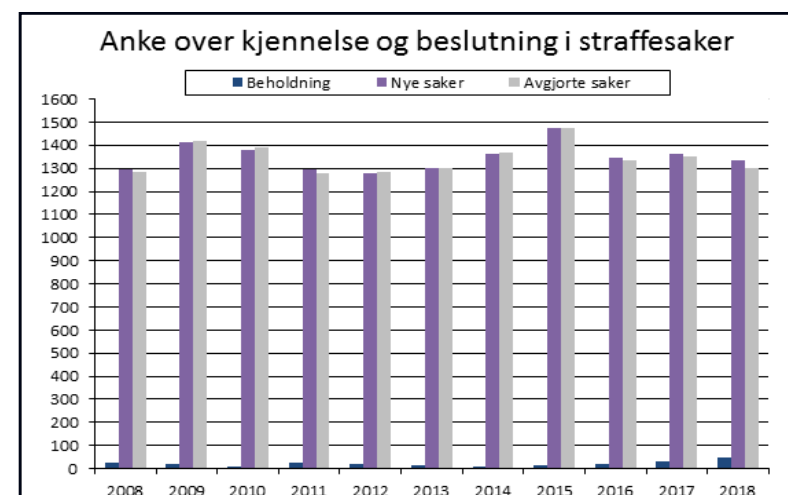
Ved slutten av 2018 var den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for lagrettesaker ni måneder. Saksbehandlingstiden for meddomsrett bevisanke lå på 11,3 måneder for saker etter "gammel ordning" (tre fagdommere og fire meddommere) og 5,9 måneder for saker etter "ny ordning" (to fagdommere og fem meddommere). I 2017 var saksbehandlingstiden for meddomsrettssaker etter "gammel ordning" 10,8 måneder. For meddomsrett begrenset anke lå saksbehandlingstiden på 5,3 måneder sammenlignet med 5,4 måneder i 2017. Saksbehandlingstiden for fagdommersaker lå på 7,3 måneder i 2018, sammenlignet med 6,9 måneder i 2017. Måltallet for saksbehandlingstid er 3 måneder.

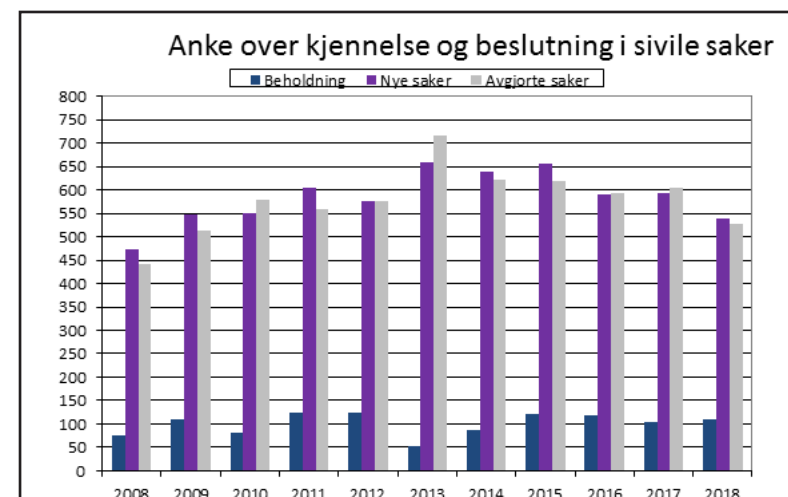
Inntak av sivile saker går i bølger. I 2018 mottok vi 723 anker over dom og 45 førsteinstanssaker, totalt 768 saker. Dette er noe færre saker enn året før, der vi mottok totalt 798 saker. I 2018 avviklet vi også flere saker enn i 2017, og beholdningen er derfor gått ned med 13 saker.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var ved utgangen av 2018 på 8,5 måneder. Måltallet for saksbehandlingstid er 6 måneder.

Det er gledelig å se at berammingshorisonten på de sivile sakene har gått ned fra ett og et halvt år i 2017 til ett år i 2018.

I 2018 mottok vi 1332 anker over kjennelse og beslutning i straffesaker. Det er som forventet når man sammenligner den gjennomsnittlige inntak de fem siste årene. De fleste av disse sakene er anker i saker om varetektsfengsling.

I 2018 mottok vi 539 anker over kjennelser og beslutninger i sivile saker, som er en nedgang fra 2017 da vi mottok 593 saker. Vi avviklet 528 saker, som er litt færre saker enn tidligere år. Beholdningen holder seg også på lik linje som de siste tre årene.

Kompetansearbeid i domstolen

I Borgarting lagmannsrett legges det stor vekt på å videreutvikle kompetanse og fagkunnskap, både blant dommerne, utrederne og saksbehandlerne. Det å opprettholde et godt fagmiljø for alle ansatte er en viktig forutsetning for å kunne levere arbeid med høy kvalitet.

Domstoladministrasjonen arrangerer flere kurs og seminarer, og det arrangeres årlig fagmøter og seminarer i lagmannsretten. Mange medarbeidere brukes både internt og eksternt som foredragsholdere og kursledere, og bidrar også til publikasjoner og nyutgivelser av faglitteratur.

Etterutdanningsvalget gjennomførte følgende seminarer og fagmøter i 2018:

Nyttårsseminar 2. januar:

- Rikets tilstand, Kristin Skogen Lund, administrerende direktør i NHO
- Seksuelle overgrep på nett - etterforskning og domstolsbehandling, Jo Christian Jordet, statsadvokat ved Hedmark - og Oppland statsadvokatembeter
- Domstolene inn i fremtiden, Sven Marius Urke, direktør i Domstoladministrasjonen
- Flyktnings situasjonen i Europa - utfordringer og løsninger, Frode Forfang, direktør i Utlendingsdirektoratet

Høstseminar 27. - 28. september:

- Grensesnitt for medvirkningsansvar med særlig sikte på passiv medvirkning, høyesterettsdommer Magnus Matningsdal
- EMDs storkammerdom 15. desember 2015 i saken Schatschaswili v. Germany (application no.9154/10) om opplesning av politiforklaring, høyesterettsdommer Magnus Matningsdal
- Bitcoin og blockchain og sånt. Hva i all verden er det, og kan det reguleres? Morten Kinander, professor BI
- Let's twist again - innspill til høringen om revisjon av tvisteloven, lagdommere Karl Otto Thorheim og Jan Eivind Norheim
- Sjefens halvtime, førstelagmann Marianne Vollan
- Begrunnelse av rettsavgjørelser, førsteamanuensis Jussi Pedersen
- Nye verktøy i dommerhverdagen, lagdommere Eyvin Sivertsen, Ida Skirstad Pollen og Lisa Vogt-Lorentzen
- Nytt fra EMD, høyesterettsdommer Erik Møse

Fagmøte 10. desember:

- Presentasjon av av arbeidet mot fulldigital behandling av straffesaker, førstelagmann Marianne Vollan og lagdommer Christian Lund

Kompetansetiltak for saksbehandlerne:

Det ble i 2018 avholdt to fagforum og to fagseminarer for saksbehandlerne i Borgarting, i tillegg til løpende opplæringstiltak knyttet til digitaliseringsprosessen domstolen er inne i.

Fagforum:

- Æresrelatert vold og kriminalitet, politiadvokat Terje Bjøranger, Kripos
- Fengselsbesøk i Ila fengsel med informasjon og omvisning

De to fagseminarene omhandlet tema som motivasjon, arbeidsglede, interne arbeidsprosesser og organisering.

Etablering av juridisk utredningsenhet

Borgarting lagmannsrett har fra 2004 hatt to stillinger som juridisk utreder. I 2018 ble det i revidert nasjonalbudsjett bevilget penger til ti utrederstillinger. Sammen med egne midler er det etablert en juridisk utredningsenhet som vil bestå av totalt 15 ansatte. Utredningsenheten ledes av en utredningsleder.

Utredningsenheten er organisert under den rettsavdelingen som behandler anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker og sivile saker, samt avgjør om anker over dom i straffesaker skal henvises til ankeforhandling (avdeling 4). Utrederne arbeider hovedsakelig med skriftlig forberedelse og utredning av anker over kjennelser og beslutninger i sivile saker og enkelte straffesaker og prøving av anker over dom i straffesaker.

Utredningsenheten er etablert med sikte på effektiv drift, høy faglig kvalitet og godt samarbeid med dommerne og de øvrige ansatte i lagmannsretten. Det er en målsetting at utredningsenheten skal bidra til en mer effektiv ressursbruk i domstolen for å redusere saksbehandlingstiden, samtidig som kravene til kvalitet ivaretas. Utredningsenheten vil bidra til at flere dommere kan avsettes til dømmende virksomhet og saksforberedelse, og den totale ressursutnyttelsen i domstolen vil da bli bedre.

Den juridiske utredningsenheten er et godt tilskudd til den totale kompetansen i lagmannsretten, og et positivt bidrag til arbeidsmiljøet.

Utredere i juridisk utredningsenhet: Gunhild Sletmoen (utredningsleder), Grete Marit Kjølhøg, Ingvild Vestre Bokasap, Larbi Saaliti, Kjetil Jahre Daae, Hanna Faksvåg, Sindre Forbergskog, Britt Elin Foss, Constance J. Holm, Vilde Wigenstad, Ingrid Jerve Aastad og Marit Aurdal (tiltrer mars 2019).

Saker i retten 2018

Nigeriabåt-sakene

I Borgarting lagmannsretts dom 23. oktober 2018 – LB-2017-108216 – ble en tidligere orlogskaptein i Forsvaret dømt til fengsel i fire år og tre måneder for passiv grov korrupsjon (mottak av bestikkelser), grov utroskap, grovt underslag, grovt tyveri og brudd på eksportkontrollen i forbindelse med salg av utrangerte marinefartøyer fra Forsvaret til et privat britisk firma. Salget gjaldt seks tidligere motortorpedobåter (MTB'er) og det tidligere forsyningsskipet KNM Horten. I tillegg til fengselsstraffen fikk den tidligere orlogskapteinen inndratt drøye én million kroner og må betale vel 2,7 millioner kroner i erstatning til Forsvaret. Fengselsstraffen er fem måneder lavere enn det tingretten kom til fordi det hadde gått for lang tid fra tingrettens dom til ankeforhandlingen.

Bakgrunnen for at Økokrim tok ut tiltale, var at Dagbladet i 2014 avslørte hvordan Forsvarets tidligere marinefartøy ble solgt til en tidligere krigsherre i Nigeria. Det var orlogskapteinen som håndterte salget på vegne av Forsvaret. De alvorligste tiltalepostene var grov korrupsjon og grov utroskap. Orlogskapteinen erkjente at han hadde mottatt til sammen vel 900 000 kroner fra det britiske firmaet, men han hevdet at dette var et privat lån fra firmaets sjef. Basert på lagrettens svar vedrørende skyldspørsmålet la lagmannsretten ved straffutmålingen til grunn at utbetalingene var en gave i form av bestikkelse eller smøring, og ikke et lån. Det var ingen tvil om at korrupsjonen var grov hensett til at orlogskapteinen var offentlig tjenestemann og beløpets størrelse.

Orlogskapteinen ble også funnet skyldig i grov økonomisk utroskap av 2 748 750 kroner. Bakgrunnen for denne tiltaleposten var at han fikk Forsvaret til å betale en faktura på samme beløp vedrørende fartøyene som var Forsvaret helt uvedkommende. Ut fra lagrettens svar la lagmannsretten til grunn ved straffutmålingen at orlogskapteinen var fullt klar over at han lurte Forsvaret.

En tiltalepost gjaldt brudd på informasjonsplikten etter eksportkontrollen. Orlogskapteinen ble funnet skyldig i at han som saksbehandler i Forsvaret forsettlig lot være å informere Utenriksdepartementet om at opplysningene om sluttbruker av fartøyene som tidligere var gitt til UD, ikke var dekkende på tidspunktet for eksport av fartøyene, idet reell sluttbruker ikke var det britiske firmaet, men et nigeriansk selskap.

Streng straffer for seksuelle overgrep på internett

Internett gir gjennom ulike sosiale medier og chatte-kanaler muligheter for å oppnå kontakt og utveksle bilder og film med et stort antall av både kjente og ukjente personer. Dette er en mulighet som dessverre er blitt misbrukt til under falsk identitet å forlede barn og ungdom, gjerne i en sårbar livssituasjon, til å sende bilder i lettkledd eller naken tilstand til det de tror er en jevnaldrende. Gjennom trusler om spredning til familie, venner og skolekamerater har gjerningsmannen deretter oppnådd å få tilgang til stadig grovere materiale.

Alvoret i slike saker understrekes av to avgjørelser fra Borgarting lagmannsrett i 2018. I en dom av 24. april 2018 – LB-2017-176279 – ble en 28 år gammel mann dømt til fengsel i 17 år for til sammen 74 seksuelle overgrep og trusler overfor 53 fornærmede jenter i alderen 12 – 18 år. I en annen dom av 17. desember 2018 – LB-2018-47289 – ble en 27 år gammel mann dømt til fengsel i 12 år for seksuelle overgrep mot 49 jenter i alderen 11 – 15 år. I begge sakene falt flere av forholdene inn under bestemmelse om voldtekt med tilhørende svært streng straff. Også andre former for seksuelle overgrep mot mindreårige straffes strengt. Dette gjelder selv om det som i disse sakene kun var snakk om elektronisk kontakt mellom gjerningsmann og de fornærmede, uten at de fysisk møttes.

Inngåelse av terrorforbund og deltakelse i terrororganisasjon

Borgarting lagmannsrett avsa 26. november 2018 dom i en ankesak – LB-2018-16491 – hvor en mann var tiltalt for inngåelse av terrorforbund med ISIL og deltakelse i ISIL.

Tiltalte ble kjent skyldig i inngåelse av terrorforbund med og deltakelse i ISIL. Deltakelsen varte i litt over tre uker. Straffen ble utmålt til fengsel i seks år og seks måneder.

Forsvarer anførte at bestemmelsene i straffeloven om inngåelse av terrorforbund med og deltakelse i terrororganisasjon måtte tolkes innskrenkende i medhold av EMK art 1 og tilleggsprotokoll nr.4 artikkel 3 nr. 2 fordi tiltalte var fra Syria. Anførselen førte ikke frem.

Dommen er anket til Høyesterett.

Knivdrapet på 21 år gammel jente i Flå

En 25 år gammel mann ble i Hallingdal tingrett dømt til fengsel i 13 år og 6 måneder for drapet på sin samboer, en kvinne på 21 år. Drapet ble begått på en hytte i Flå. Offeret døde etter å ha blitt stukket til sammen 21 ganger i overkroppen med en kjøkkenkniv. Etter drapshandlingen satte mannen seg i beruset tilstand inn i en bil, og kort tid etter kolliderte han med en møtende bil på riksvei 7. Ingen ble alvorlig skadet i kollisjonen. Da redningspersonell kom til kollisjonsstedet, fortalte mannen at han hadde drept sin samboer, og at hun lå død i en hytte på Sørbølfjellet.

Mannen anket til Borgarting lagmannsrett, som behandlet saken 14–16. november 2018 (LB-2018-60283). Hovedspørsmålet for lagmannsretten var om mannen hadde vært tilregnelig da drapet ble begått. Det ble blant annet gjort gjeldende at mannens bruk av medikamenter, såkalte «lykkepiller», hadde betydning i tilregnelighetsvurderingen.

Lagmannsretten kom til at mannen hadde vært tilregnelig på gjerningstidspunktet. Han ble funnet skyldig i forsettlig drap, og straffen ble – som i tingretten – satt til fengsel i 13 år og 6 måneder.

Bråten-saken

Saken gjaldt forsettlig drap og forsøk på grovt ran begått i Oslo sentrum i 2002 (LB-2017-109170). Saken ble oppklart i forbindelse med at tiltalte ble pågrepet i 2015 for en annen straffbar handling. Lagmannsretten fant det bevist at tiltalte hadde truet og stukket med to kniver mot ransofferet, som var på vei hjem alene etter å ha vært på kino med venner. Ransofferet ble truffet i hjertet og døde.

Lagmannsretten karakteriserte handlemåten som skremmende, hensynsløs og brutal. Tiltalte var sammen med en medtiltalt, som i tingretten ble dømt for grovt ransforsøk med døden til følge. Lagmannsretten tok utgangspunkt i en samlet straff for drapet og ransforsøket på fengsel i tolv år. Det var formildende at tiltalte hadde bidratt til oppklaringen av saken ved å oppgi navnet på den medtiltalte, som politiet ikke var kjent med fra før. Straffen ble på denne bakgrunn redusert til fengsel i 9 år og 6 måneder.

Gyldigheten av eiendomsskatten i Oslo

Saken var et gruppesøksmål om gyldigheten av eiendomsskatten i Oslo kommune. Om lag 3400 personer var registrert som medlemmer av gruppesøksmålet, og saken gjaldt skatteåret 2016. Mens Oslo kommune ikke fikk medhold i tingretten, kom lagmannsretten delvis til et annet resultat.

Etter at de rødgrønne partiene vant kommunevalget i 2015, besluttet Oslo bystyre i desember 2015 å innføre eiendomsskatt med virkning fra og med 2016. Skatten ble innført med en skattesats i 2016 på to promille, og med et bunnfradrag på fire

millioner kroner. På grunn av det høye bunnfradraget ble et mindretall av boligene i Oslo gjenstand for beskatning.

Lagmannsretten kom til at ordningen med et bunnfradrag på fire millioner kroner ikke var i strid med eiendomsskatteloven. Lagmannsretten la til grunn at loven gir kommunene et vidt skjønn med hensyn til fastsettelse av bunnfradragets størrelse. I dette tilfellet var ikke skjønnsmarginen overskredet, og fastsettelsen var heller ikke i strid med læren om myndighetsmisbruk.

Lagmannsretten ga heller ikke gruppemedlemmene medhold i en anførsel om at kommunen hadde tilordnet bunnfradragene for eiendommer med flere boenheter på en måte som var i strid med eiendomsskatteloven.

Lagmannsretten ga imidlertid gruppemedlemmene medhold i at kommunene brøt fristen for utskriving av eiendomsskatt i eiendomsskatteloven § 14. Vedtakene om utskriving av eiendomsskatten for 2016 hadde blitt truffet og meddelt skatteyderne den 30. juni 2016. Etter lagmannsrettens syn hadde ikke kommunen adgang til å påberope den forlengede fristen som gjelder «første året eiendomsskatt skrives ut i en kommune» ettersom Oslo kommune hadde hatt eiendomsskatt tidligere, på 1990-tallet. Lagmannsretten la til grunn at utskrivingen skulle ha skjedd innen 1. mars 2016. Lagmannsretten fant utskrivingen ugyldig, og påla kommunen å tilbakebetale innbetalt eiendomsskatt for 2016.

Lagmannsretten var enig med tingretten i at søksmålet fra de av gruppemedlemmene som ikke hadde påklaget vedtaket om utskriving av eiendomsskatt, måtte avvises.

Lagmannsretten avgjorde saken ved dom og kjennelse 31. oktober 2018 – LB-2017-181429. Både gruppemedlemmene og Oslo kommune har anket avgjørelsen til Høyesterett.

Follobanen: Bane Nor må betale Skanska Norge 272 millioner pluss saksomkostninger på drøye 2 millioner kroner

Borgarting lagmannsrett gav 17. desember 2018 i enstemmig dom – LB-2017-94201 – Skanska Norge medhold i søksmålet mot Bane NOR i forbindelse med en konkurranse i Follobaneprojektet. Retten var satt med to fagkyndige meddommere. Bakgrunnen for saken var at Jernbaneverket, nå Bane NOR, i 2015 utlyste en konkurranse for å bygge Follobanen fra Ekebergåsen til Oslo S. Det var to konkurrenter som inngav anbud, Skanska og det italienske selskapet Condotte. Condotte gikk av med seieren.

Skanska klaget på den opprinnelige anbudsprosessen. Da klagen ikke førte frem, gikk Skanska til sak og vant i tingretten. Bane NOR anket, men nådde ikke frem i lagmannsretten, selv om erstatningsbeløpet ble noe redusert som følge av at Skanskas tap, den positive kontraktsinteresse, måtte neddiskonteres.

Hovedspørsmålet var om Bane NOR feilaktig unnlot å avvise Condottes tilbud som følge av vesentlige avvik i forhold til konkurransegrunnlaget. Lagmannsretten kom til at Condottes tilbud skulle vært avvist. Selskapet valgte en annen løsning av forsterkningen av fjellet mot Ekebergåsen enn det som fremgikk av konkurransegrunnlagets minstekrav. Et tilbud skal avvises hvis det inneholder «vesentlige avvik» fra kravspesifikasjonen, og avvik fra minstekrav i konkurransegrunnlaget må som den klare hovedregel anses som et vesentlig avvik.

Det neste spørsmålet var om også Skanskas tilbud skulle vært avvist på grunn av vesentlige forbehold. Lagmannsretten fant det klart at Bane NOR ikke hadde noen avvisningsplikt når det gjaldt Skanskas endelige tilbud. Det var i praksis oppnådd enighet om forbeholdene, og uansett dreide det seg ikke om vesentlige forbehold. Skanska hadde heller ikke tatt noe skjult forbehold. Videre var det spørsmål om konkurransen, slik som Bane NOR

hevdet, hadde blitt avvist hvis Condottes tilbud hadde blitt avvist, og eneste tilbyder var Skanska. Lagmannsretten kom imidlertid til at det forelå klar sannsynlighetsovervekt for at det ville blitt inngått avtale med Skanska. Konkurransen hadde allerede blitt avvist én gang, og tidsrammen for Follobanen var stram.

Skanska hadde derfor krav på å få dekket sitt økonomiske tap. Lagmannsretten tok utgangspunkt i Skanskas beregning, hvor det var lagt til grunn et dekningsbidrag på 11 prosent, som tilsvarte 305 378 109 kroner. Dette beløpet måtte imidlertid neddiskonteres til 272 800 000 kroner basert på fem prosent rente. I tillegg ble Bane NOR dømt til å betale saksomkostninger med kr 2 632 497.

Norwegian-saken

25. januar 2018 avsa Borgarting lagmannsrett dom i den såkalte Norwegian saken - LB-2016-169045.

Saken gjaldt spørsmål om arbeidsgiveransvar. De norske kabinansatte og de norske pilotene krevde dom for at Norwegian Air Shuttle ASA (NAS) var deres arbeidsgiver. De kabinansatte var tidligere virksomhetsoverdratt til datterselskapet Norwegian Cabin Services Norway AS. Pilotene var på samme måte virksomhetsoverdratt til datterselskapet Norwegian Pilot Services Norway AS.

Pilotene og de kabinansatte anførte to hovedgrunnlag for at NAS fortsatt hadde arbeidsgiveransvar for dem. For det første ble det gjort gjeldene at NAS fortsatt å utøve reelle arbeidsgiverfunksjoner overfor de nevnte ansatte etter virksomhetsoverdragelsene til datterselskapene, og at NAS derfor måtte anses som arbeidsgiver etter arbeidsmiljøloven på såkalt «særlig grunnlag».

For det andre ble det anført at NAS ulovlig hadde leid inn arbeidskraft fra datterselskapene, og at de derfor kunne kreve fast ansettelse i NAS på dette grunnlaget. Lagmannsretten måtte følgelig ta stilling til grensen mellom bemanningsentreprise og

ulovlig arbeidsinnleie.

Pilotene anførte også et tredje grunnlag. De var først overført til Norwegian Air Norway AS (NAN) og deretter til Norwegian Pilot Services Norway AS. Den siste overdragelsen skjedde da pilotene var i streik, og det ble gjort gjeldende at den derfor ikke var gyldig.

Norwegiankonsernet hadde siden 2002 gjennomgått en betydelig utvikling og vekst. Fra å drive et regionalt flyselskap med noen få leasede fly hadde Norwegian vokst til å bli et internasjonalt konsern som opererer fra en rekke ulike baser på ruter både i Europa og mot Asia og USA og hvor flere juridiske enheter hadde driftstillatelse (AOC - Air Operator Certificate) til å drive kommersiell flyvirksomhet. Fra å være ett enkelt selskap i 2002, hadde NAS i takt med veksten endret seg til en konsernstruktur. NAS var etter hvert et morselskap med et betydelig antall datterselskaper.

De kabinansatte og pilotene fikk ikke medhold i at NAS måtte ansees som arbeidsgiver etter arbeidsmiljøloven på såkalt «særlig grunnlag» fordi NAS, som innehaver av AOC - Air Operator Certificate, hadde leid inn kabinansatte og pilotene eller kjøpte disse tjenestene fra et datterselskap - Norwegian Air Resources Limited (NAR).

Lagmannsretten konkluderte videre med at det forelå en lovlig tjenesteleveranse, også omtalt som bemanningsentreprise, fra NAR/NARs datterselskaper til NAS og NAN. Det var følgelig ikke ulovlig innleie av arbeidskraft som anført av de kabinansatte og pilotene.

Lagmannsretten oppsummerte rettstilstanden innen organiseringen av luftfarten som følger, jf dommen side 33:

I sum legger lagmannsretten til grunn at den norske og europeiske luftfartslovgivningen i dag tillater at selskapene opererer som «minimums-AOCer», det vil si at de kun har ansatt det antallet med personell som skal til for å oppfylle kravene i lov, forskrift og operasjonsmanual. Ut over dette kan AOCene kjøpe inn alle

tjenester – inklusive de sikkerhetskritiske – og lagmannsretten kan ikke se at crewtjenester står i en særstilling i så henseende. Dersom dette ikke er en ønsket utvikling innen luftfarten, er det en lovgiveroppgave å endre rettstilstanden.

Pilotenes anførsel om virksomhetsoverdragelsen av dem mens de var i streik førte heller ikke frem. Lagmannsretten fant det klart at et selskaps beslutning om å virksomhetsoverdra hele eller deler av sin virksomhet var et utslag av alminnelig bedriftsledelse. Virksomhetsoverdragelsen av pilotene var tatt på et forsvarlig grunnlag og var saklig begrunnet – også i en situasjon hvor pilotene var i streik.

Dommen ble anket av de kabinansatte og pilotene til Høyesterett, som forkastet anken ved dom 12. desember 2018 (HR-2018-2371-A), og lagmannsrettens resultat ble derved stående.

Utvisning av hensyn til rikets sikkerhet

I januar 2018 behandlet lagmannsretten en anke i sak om utvisning av en svensk statsborger av hensyn til rikets sikkerhet, jf. utlendingsloven § 122 og utlendingsforskriften § 19-29 (LB-2017-105610).

Lagmannsretten var enig med tingretten i at Justis- og beredskapsdepartementets vedtak om utvisning var gyldig, og forkastet utlendingens anke. Retten kom til at tungtveiende hensyn til offentlig sikkerhet tilsa at utlendingen ble utvist. Det måtte antas å foreligge personlige forhold som innebar en virkelig, umiddelbar og tilstrekkelig alvorlig trussel mot grunnleggende samfunnshensyn. Det var i tilstrekkelig grad sannsynliggjort at utlendingen var radikalisert og støttet ekstrem islamisme.

Etter en konkret vurdering av bevisene, var lagmannsretten enig med staten i at utlendingen aksepterte, hadde kapasitet til og var villig til å bruke vold for å fremme sitt religiøse og ideologiske budskap. Konkret var det fare for at han – om han ikke ble utvist – kunne begå, bidra til eller medvirke til terrorhandlinger i Norge. Utvisning var ikke uforholdsmessig.

Under behandlingen måtte retten håndtere sikkerhetsgraderte

opplysninger. Denne delen av ankeforhandlingen ble behandlet for lukkede dører og uten at utlendingen hadde adgang til å være til stede. Hans interesser under denne delen av saken ble ivaretatt av en særskilt oppnevnt og sikkerhetsklarert prosessfullmektig (advokat). Utlendingen fulgte den åpne delen via videolink fra en domstol i Sverige. Saken ble behandlet av sikkerhetsklarerte dommere. Utlendingens anke til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet.

Utenriksdepartementets reisepolicy-ansvar for utgifter til tjenestereiser utenlands

Utenriksdepartementet hadde i sin reisepolicy for de ansatte, pålagt de ansatte å påta seg personlige økonomiske forpliktelser overfor tredjepersoner (flyselskap, reisebyrå m.v.) for utgifter til flybilletter og/eller hotell i forbindelse med tjenestereiser til utlandet. En fagforening, Norsk tjenestemannslag, anla søksmål mot staten ved departementet med påstand om at departementet ikke hadde adgang til å gi et slikt pålegg.

Lagmannsretten kom til fagforeningen hadde adgang til å anlegge en slik sak (LB-2017-11661). Når det gjaldt selve pålegget i reisepolicyen, var lagmannsrettens utgangspunkt at et pålegg som det aktuelle forutsetter et rettslig grunnlag. Det kunne være tale om til dels betydelige utgifter som den enkelte ansatte ble stående som ansvarlig for betalingen av. Lagmannsrettens vurdering var at pålegget verken hadde grunnlag i de individuelle arbeidsavtalene, i tariffavtale eller i arbeidsgivers styringsrett. Pålegget ble derfor ansett som urettmessig. Statens anke til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet.

Offentlig skifte av dødsbo over 22 år - kravet til «rimelig tid»

Saken gjaldt krav om fastsettellesdom for brudd på retten til avgjørelse innen rimelig tid etter Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1, og for erstatningsplikt i den forbindelse.

Kravene var knyttet til offentlig skifte av et dødsbo, som hadde tatt 22 år og 4 måneder fra åpning til avslutning. Lagmannsretten la til grunn at avslutning av et offentlig dødsboskifte omfattes av EMK artikkel 6 nr. 1, men at det ikke stilles skjerpede krav til fremdriften av en slik sak.

Det var på det rene at det samlede tidsforløpet var svært langt, lengre enn ønskelig og klart lengre enn normalt. Ankende part fikk imidlertid ikke medhold i at tidsforløpet alene innebar brudd på kravet til avgjørelse innen rimelig tid. Etter lagmannsrettens syn måtte det foretas en konkret vurdering, basert på de kriteriene Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har utpenslet. Videre la lagmannsretten til grunn at ved tolkningen og anvendelsen av kravet til «rimelig tid», må man også ha for øye de øvrige partenes rettigheter i prosessen, herunder retten til kontradiksjon.

Lagmannsretten så først på de ulike fasene av bobehandlingen. Deretter foretok lagmannsretten en konkret, samlet vurdering av saksforløpet. Lagmannsretten tok her utgangspunkt i tre veiledningslinjer fra EMDs praksis: Den veiledning praksisen ga for hva som normalt aksepteres av saksbehandlingstid, Grässer-saken som hadde tatt knappe 29 år i fire instanser, samt tre saker som gjaldt rettsprosesser som ligner et norsk dødsboskifte.

Det aktuelle dødsboskiftet måtte etter lagmannsrettens syn karakteriseres som ekstraordinært. Boets aktiva var omfattende. Bobehandlingen ble forvansket – og fremdriften forsinket – av en stor mengde tvister som ble reist av arvingene. Flere av disse tvistene reiste relativt kompliserte rettslige spørsmål. Det var ikke relevante perioder med ren inaktivitet. Fremdriften ble ikke hindret av ressursmangel, og i løpet av skiftebehandlingen tok domstolene grep som var egnet til å motvirke at behandlingen

trakk lenger ut i tid enn nødvendig. Lagmannsretten kunne samlet sett ikke se at det i avgjørende grad var andre grep staten lovlig kunne tatt for å påskynde behandlingen ytterligere.

Under noe tvil kom lagmannsretten på denne bakgrunn til at det i denne saken var slike ekstraordinære omstendigheter at det samlede tidsforløpet for avslutning av bobehandlingen var berettiget. Retten til avgjørelse innen rimelig tid etter EMK artikkel 6 nr. 1 var derfor ikke krenket.

Lagmannsretten mente kravet til rettslig interesse for fastsettellesdom for eventuelt konvensjonsbrudd var oppfylt. Staten ble dermed frifunnet for kravet.

Begge parter erklærte anke over dommen. Ingen av ankene ble tillatt fremmet.

BORGARTING LAGMANNSRETT

Borgarting lagmannsrett
Keysersgate 13, Oslo
Telefon 21 55 80 00
borgadm@domstol.no
www.domstol.no/borgarting